

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 44/2012 vp

Valtioneuvoston selvitys Euroopan vakausmekanismiin (EVM) rahoitustukivälineiden kapasiteetin tehostamisesta (markkinatukijärjestelyt)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 28 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Euroopan vakausmekanismiin (EVM) rahoitustukivälineiden kapasiteetin tehostamisesta (markkinatukijärjestelyt) (E 109/2012 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Erkki Sarsa, lainsäädäntöneuvos Tuija Taos, neuvotteleva virkamies Pauli Kariniemi ja hallitussihteeri Jaakko Weuro, valtiovarainministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan rahoitusvakaussvälineen (ERVV) ja Euroopan vakausmekanismiin (EVM) yhteenlaskettu lainakapasiteetti on 700 miljardia euroa, josta on jäljellä noin 400 miljardia euroa. Kokonaiskapasiteetin riittävyys on kyseenalaistettu, mutta sen nostamista ei ole esitetty. Sen sijaan EVM:n rahoitustukivälineiden kapasiteetin kasvattamiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön markkinatukijärjestelyt (ns. vivutus). Yksityisille sijoittajille ehdotetaan tarjottavaksi EVM:n rajoitettua suojausta sijoituksiin liittyvän luottoriskin realisoitumista vastaan. EVM:n rahoitustukivalikoima ei kuitenkaan nykyisellään sisällä vivutusmalleja. EVM:ssä ehdotetaan kahta eri toimintamallia markkinatukijärjestelyjen toteuttamiseksi. Ensimmäinen malli sisältää rajattujen suojaustodistusten myöntämisen sijoittajille

ja toinen malli erityisrahoitusyhtiöiden hyväksikäytön. EVM:n rahoitustukivälinevalikoima (EVM-sopimuksen 14—18 artiklat) ei sisällä viittausta markkinatukijärjestelyjen hyväksikäyttöön.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että eurovaltioiden kriisinhallinnan keskeinen tavoite on, että valtioiden markkinaehtoisen rahoituksen saatavuus pyritään turvaamaan. Ehdotuksia EVM:n markkinatukijärjestelyistä on arvioitava huolellisesti erityisesti niihin liittyvien riskien ja EVM:n etuoikeutetun velkojan aseman kannalta. Kannan muodostamiseen ei ole edellytyksiä tällä hetkellä saatavilla olevan tiedon perusteella.

Valtioneuvosto katsoo, että Suomen riskeihin liittyvät päätökset on tehtävä yksimielisesti.

Eduskunnan asema on turvattava myös markkinatukijärjestelyihin liittyvässä päätöksenteossa.

Ehdotetulla markkinatukijärjestelyllä ei olisi vaikutuksia Suomen EVM-sopimuksen mukais-

ten vastuiden enimmäismäärään. Käytettävissä olevan tiedon perusteella ei ole mahdollista arvioida esitykseen liittyviä riskejä ja taloudellisia vaikutuksia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvoston kirjelmässä kuvaillaan EVM:ään sisällytettäväksi ehdotettuja uusia rahoitusmekanismeja, joiden avulla kriisinhallintajärjestelmiin sijoitettua pääomaa voitaisiin viuttamalla kasvattaa.

Valiokunta on lähtökohtaisesti pitänyt perusteltuna, että EVM:llä on käytössään laaja keinovalikoima, joka mahdollistaa reagoinnin erilaisiin poikkeustilanteisiin (TaVL 24/2012 vp). Vivutus voi olla toimiva järjestelmä pyrittäessä turvaamaan rahoituksen saannista kärsivien maiden pysyminen mahdollisimman pitkään pääosin markkinarahoituksen piirissä. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, käytettävissä olevan tiedon perusteella ei kuitenkaan ole mahdollista arvioida esitykseen liittyviä riskejä ja taloudellisia vaikutuksia. Näin ollen ei ole myöskään poissuljettua, että vivutus saattaa lisätä EVM:n toimintaa takaavien maiden, kuten Suomen, riskejä.

Vastaavankaltainen vivutusmekanismi sisällytettiin ERVV-sopimukseen erillisenä sopimusmuutoksena (HE 150/2011 vp). Talousvaliokunnan arviona silloisessa markkinatilanteessa oli (TaVL 27/2011 vp), että vertailtaessa vivutusmekanismeja ja sen vaihtoehtona olleen ERVV:n kokonaiskapasiteetin nostoa toisiinsa vivutuksen käyttö oli näistä vaihtoehtoista suotavampi. Sen sijaan valiokunta edellytti, että päätöksenteon läpinäkyvyys ja Suomen edellyttämät vaakuudet on voitava turvata myös vivutusta käytettäessä.

Nyt esillä oleva EVM:n rahoitusmekanismien laajennus poikkeaa ERVV-sopimuksesta erityisesti vakuuskysymyksen osalta. EVM-sopimuksen lähtökohtana on ollut EVM:n etuoikeutetun velkojan asema. Vivutusinstrumentteihin on niiden luonteen vuoksi vaikeaa sisällyttää tämänkaltaista ehtoa. Saadun selvityksen perusteella saattaa kuitenkin olla mahdollista, että vivutukseenkin voitaisiin sisällyttää riskiä rajaavia elementtejä. Valiokunta edellyttääkin, että asian käsittelyn edetessä valtioneuvosto toimittaa eduskunnalle kattavamman selvityksen riskienarvioinnista ja mahdollisuuksista rajata riskiä.

Talousvaliokunta katsoo, että vivutusinstrumentit eroavat siinä määrin EVM:n käytössä jo olevista markkinatukijärjestelyistä, ettei ainaakaan nyt saadun selvityksen perusteella vaikuta mahdolliselta sisällyttää vivutusta EVM:n keinovalikoimaan muutoin kuin yksimielisellä päätöksellä.

Kuten valtioneuvoston kannassakin on todettu, lopullisen kannan ottaminen ehdotukseen edellyttää vielä lisäselvitysten saamista. Valiokunta suhtautuu tämän vuoksi vivutusinstrumenttiin tässä vaiheessa varauksellisesti.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Eero Lehti /kok
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	Paula Lehtomäki /kesk
jäs.	Teuvo Hakkarainen /ps	Päivi Lipponen /sd
	Harri Jaskari /kok	Jari Myllykoski /vas
	Johanna Karimäki /vihr	Sirpa Paatero /sd
	Pia Kauma /kok	Kaj Turunen /ps.
	Jukka Kärnä /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Perussuomalaiset ovat alusta lähtien vastustaneet ylivelkaantuneiden euromaiden suoraa ja katteetonta tukemista. Tukipaketit ovat Suomen kannalta epäoikeudenmukaisia ja vaarallisen kalliita. Suomi ei ole aiheuttanut tätä kriisiä. On epäoikeudenmukaista asettaa suomalainen veronmaksaja tämän kriisin maksumieheksi.

EVM:n vivutukseen on ehdotettu kahta mallia. Vaihtoehdossa 1 erillisyhtiö myöntäisi ohjelmamaan joukkovelkakirjan ostajalle rajatun suojaustodistuksen, joka kattaisi velkajärjestelytilanteessa osan syntyneistä tappiosta (esim. 20—30 %). Vaihtoehdossa 2 perustettaisiin erityisrahoitusyhtiö, joka ostaisi edunsaajavaltioiden joukkovelkakirjoja ensi- ja jälkimarkkinoilta. Mahdollisessa velkajärjestelytilanteessa EVM kattaisi tappiot tiettyyn rajaan asti. Perussuomalaiset eivät hyväksy EVM:n vivutusta.

Vaihtoehdossa 1 on useita ongelmia. Valtioiden velkasaneerauksissa on hyvin tavallista, että velkojille alaskirjauksista realisoituvat tappiot ovat korkeampia kuin suojaustodistuksen kattama 20—30 %. Tämä tarkoittaisi sitä, että velkajärjestelyn tapahtuessa EVM:n tappiot moninkertaistuisivat verrattuna siihen, että EVM olisi lainoittanut kohdemaata suoraan. Perussuomalaiset haluavat myös huomauttaa, että jos on tarkoitus toimia niin kuin ERVV:n vastaavankaltaisessa vivutusmallissa ja tilanteessa, jossa EVM joutuisi kattamaan sijoittajien tappiota, syntyisi samalla vastaavanmääräinen velkasuhde kohdemaan ja EVM:n välillä, voidaan pitää erittäin kyseenalaisena, ostaisivatko sijoittajat kriisimaiden velkakirjoja, vaikka saisivatkin rajatun suojaustodistuksen. Seuraava esimerkki valaisee tilannetta:

Oletetaan, että valtiolla K on 100 yksikköä velkaa ja valtio ajautuu velkajärjestelyyn. Velka on kokonaisuudessaan yksityisen sektorin hallussa, ja koko velkamäärälle on EVM antanut

20 %:n suojaustodistuksen. Velkakestävyysanalyysin mukaan kestävä velkataso on 60 yksikköä, jolloin normaalissa tilanteessa velkoja olisi alaskirjattava 40 yksikköä, jolloin sijoittajien kannettavaksi tulisi 40 %:n tappiot. Nyt kuitenkin EVM ottaa kannettavakseen ensimmäiset 20 yksikköä alaskirjauksesta, jolloin yksityisen sektorin tappioksi muodostuisi vain 20 yksikköä eli 20 %. Kuitenkin, koska samalla syntyy EVM:n kantaman tappion määräinen uusi velkasuhde kohdemaan ja EVM:n välille, ei valtion K velkataso ole laskenut kuin 20 yksikköä ja on näin ollen 20 yksikköä tavoitetasoa korkeammalla. Täten saavuttaakseen kestävän velkatason 60, on valtion K alaskirjattava velkaansa 20 yksikköä lisää eli yhteensä 60 yksikköä, jolloin sijoittajat kärsivät osittaisesta suojaustodistuksesta huolimatta saman tappion (40 %) kuin ilman sitä.

Vaihtoehdossa 2 velkajärjestelytilanteessa EVM:lle ja yksityisille sijoittajille realisoituvat tappiot ovat nyt käytettävissä olevien tietojen pohjalta käytännössä samankaltaiset kuin vaihtoehdossa 1.

Perussuomalaiset haluaisivat myös kiinnittää huomiota siihen, että EVM ei ole uskottava toimija kriisin ratkaisemiseksi. Vaikka nykymuotoista tukipakettipolitiikkaa pitäisikin oikeana tapana ratkaista kriisi, on ilmeistä, että EVM:n koko ei riitä alkuunkaan nykykriisin ratkaisuun. Nykyisillä kriisimailla on julkisen sektorin velkaa noin 3 300 miljardia euroa, joten EVM:n resurssit eivät riitä vivutettunakaan niiden pelastamiseen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että talousvaliokunta ei hyväksy EVM:n vivuttamista.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2012

Kaj Turunen /ps

Teuvo Hakkarainen /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut*EVM:n vivuttaminen*

Keskustan mielestä velkakriisin ensiapuluonteisten toimien laajentaminen yhä suuremmiksi yhteisvastuullisiksi toimiksi on väärä tie ongelmien voittamiseksi.

Huolimatta siitä, että ongelmamaiden kelkka ei ole kääntynyt tarvittavalla vauhdilla parempaan suuntaan, euromaat ovat "pelastaneet euron" kerta toisensa jälkeen lisäämällä kriisinhoitoon yhteisiä vastuuitamme useilla päätöksillä ja kasvattaneet niihin liittyviä riskejä. Toimet eivät ole auttaneet. Markkinat eivät ole usko-neet kaikkien euromaiden selviytymiseen.

Lopulta Eurooppa-neuvosto teki päätökset euromaiden yhteisellä vastuulla olevien kriisirahastojen lainoituskapasiteetin nostamisesta enimmillään 700 miljardiin euroon. Tämäkään ei ole ollut kuitenkaan riittävä vakuuttamaan rahoitusmarkkinoita. Ne pelkäsivät, että kriisimaat tarvitsevat enemmän.

Tässä tilanteessa puolestaan Euroopan keskuspankki teki päätöksen tulla apuun. Se päätti ostaa tarvittaessa rajattomasti kriisimaiden velkapapereita jälkimarkkinoilta ja estää näin kriisin nopea muuttuminen hallitsemattomaksi.

EKP:n päätökset eivät kuitenkaan ratkaise pitkän päälle velkaongelmaa, eivätkä ne yksin riitä kaikkien niiden lupausten lunastamiseen, joita euromaat ovat antaneet yksittäisille velkamaille ja nyt myös niiden pankeille.

Koska kriisimaiden takuumiehinä toimivista vakavaraisimmista euromaista ei löytynyt enää halua ylittää 700 miljardin euron tukikattoja, kehitettiin Eurooppa-neuvoston linjausten mukaisesti uusi keino kasvattaa kriisirahaston lainoitusvoimaa ilman, että ensin ERVV:n ja nyt EVM:n suoraa pääomitusta on ollut tarpeen kasvattaa.

Tämän rahoitusmekanismin, vivutuksen, avulla kriisirahastojen rahoituskykyä voidaan komission mukaan kasvattaa merkittävästi ilman, että niiden kokonaiskapasiteettia tarvitsee lisätä.

EVM:n satojen miljardien eurojen lainanantovaltuudesta osalla on siis tarkoitus houkutella yksityisiä sijoittajia EVM:n rinnalle kriisimaiden rahoittajiksi.

Ratkaisumallit — niitä on kaksi perusmallia — perustuvat siihen, että EVM ja yksityiset rahoittajat luotottavat yhteisvastuullisesti kriisi-asiakkaita. Luototuksen riskinkannossa järjestyksessä ensimmäisenä on EVM eli sitä rahoittaneet euromaat.

Vaikka Suomenkaan nimelliset vastuut eivät ratkaisujen seurauksena kasvaisikaan, luottoriskit kasvavat vivutuksessa sitäkin enemmän. Kun EVM:n toiminta alun alkaen rakennettiin sille periaatteelle, että EVM tulee etuoikeusjärjestyksessä ensimmäisenä, on se vivutuksessa jäämässä viimeiseksi. Mahdollisuudet saada edes osalle vivutukseen käytettävälle Suomen rahoitusosuudelle vakuuksia ovat vähäiset.

Mielipide

Edellä olevan perusteella toteamme,

että keskustan valiokuntaryhmän mielestä EVM:n lainakapasiteetin käyttäminen erilaisten vivuttamisratkaisujen rahoitukseen johtaa EVM:n kautta myönnettyjen luottojen luottotappioiden kasvuun. Tämä tarkoittaa myös Suomen vastuiden kasvua. Emme hyväksy vivutukseen perustuvien, riskejämme kasvattavien järjestelyjen käyttöönottoa.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2012

Mauri Pekkarinen /kesk

Paula Lehtomäki /kesk